

Ameriška mornarica bo križarila v Atlantiku.

PRVO VOJNO ZBOROVANJE V AMERIKI.

Washington, D. C. — Prvo vojno zborovanje z aliranci se je vršilo v četrtak v glavnem mestu. Posledica zborovanja je bila, da zvezna mornarica prevzame takoj malogo križarenja na zapadnem Atlantiku od Halifaxa do rta Horn.

Po konferenci je admiral Mayo, zapovednik ameriškega brodogoja v Atlantiku, dobil potrebna povelja, da določene enote prične križariti v sporazumu z angleškimi in francoskimi poveljniki.

Razpravljali so tudi o tem, da odide del ameriških razruševalcev v evropske vode, da pomagajo pri lovu na potapljače, ali glavna točka pri razpravi je tvorilo križarenje v Atlantiku. V načrtu imajo, da ameriške ladje osvobodijo ladje alirancev križarske službe, ki stražijo kanadske pristane, in da se križarenje razširi ob južnoameriški obali, posebno pa na Mehiki zaliv.

Glavne osebe na začetni konferenci so bile mornariški tajnik Daniels, admiral Benson, načelnik za pomorske operacije, kot zastopnika Združenih držav, britski podadmiral Browning in francoski podadmiral Grasset pa kot zastopnika alirancev.

V prihodnjem tednu obdržava vojni svet v večjem obsegu, na katerem pridejo važne zadeve na dnevni red. Britska komisija, ki ji načeljuje Arthur J. Balfour, in francoska komisija, na čelu ji bi vsi ministri predsednik Viviani, sta na morju in dospeta sem sredi prihodnjega tedna.

V obeh komisijah je okoli trideset uradnikov, pisarji in slugi niso vsi. Uprava dela priprave za konferenco in za sprejem komisij.

Četrtoke konferenco so se udeležili tudi kapitan A. Lowndes, podpoveljnik A. R. J. Southley in kapitan E. G. Cheeseman, ki so zapovedniki na britskih patrolnih ladjah na zapadnem Atlantiku.

Pričakujejo, da Nemčija proglasi formalno blokado za Boston, New York, ustje reke Delaware, ustje zaliva Chesapeake, Charleston in Savannah. To so pota, po katerih se izliva trgovina na morje in v Evropo.

Odoben je bil načrt, da od časa izmenjajo Združene države in Britanija mornariške častnike, da na ta način pospešujejo načrt za skupno delovanje.

Ameriške luke odpra za entente ladje, naobratno pa imajo prost vstop ameriške ladje v Bermuda, Jamajko, Bahamas in v druga britska mornariška oporišča.

Konferenca se je tudi bavila z dobavo olja iz Tampica in s Caranzino grožnjo, da prepove izvažati naravno olje. Dve ameriški bojni ladji sta zdaj v bližini Tampice.

Mornarica dobi nalogo, da čuva 1.000 lesenih ladij, ki so jih predlagali, da jih zgradijo pod nadzorom generalmajorja George W. Goethals, zgraditelja panamskega prekopa. Te ladje bodo imele nalogo, da dovažajo municijo in živež alirancem.

VOJAŠKI ZAKON ZA DRŽAVO ILLINOIS JE SPREJET.

Springfield, Ill. — Senat je sprejel Curtisevo predlogo za vojaško štetje v državi Illinois. Predloga je enaka zakonom za vojaško štetje v drugih državah, ki določajo, da se mora vsak državljani v vojaški dobi naznaniti pristopni oblistim, če governer odredi vojaško štetje.

VREME.

Danes prične počasi plezati živa srebro v toplomeru navzgor in mraz bo malo odjenjal. Vetrovi od severja in severozapada. Solnični vzhod ob 5:12 a. m.; solnični zahod ob 6:20 p. m.

DAVČNE PREDLOGA V KONGRESNI ZBORNICI.

\$7,000,000,000 ZA VOJNE POTREBE.

Washington, D. C. — Kdaj konča razprava o vojnem kreditu za \$7,000,000,000 v kongresni zbornici je težko povedati, ker ima nasprotniki, ki porabijo vso svojo govorniško silo, da jo porabijo. Med prve nasprotnike je prištevati absolutne pacifiste, ki so za mir za vsako ceno. Drugi nasprotniki predloge so kongresniki, ki hočejo vedeti, na kakšen način nalože nove davke in ki zahtevajo, da nosijo bogatini finančno vojno breme.

Demokratski vodja Kitchin je zagovornik predloge, dasi je vodil opozicijo proti proglasenju vojne stanja. Pri razpravi o vojnem kreditu se pojavijo vsakovrstna vprašanja, ker debata ni omejena. Kongresniki ni pr. hočejo izvedeti, če odpošljejo čete v Evropo, ako uvedejo splošno in obvezno vojaško dolžnost, kakšen davek uvedejo, da krijejo vojni kredit.

Proračunski odsek je pripravil kongresni zbornici, da sprejme vojni proračun.

V senatnem proračunskem odseku so senatorji različnega mnenja glede izdajanja zadolžnic. Senator Smooth n. pr. priporoča, da ne izdajo hkratu zadolžnic za \$5,000,000,000. Smooth meni, da lahko vojna konča v par mesecih in zagotavlja, da ne potrebuje, da uprava izda vse zadolžnice hkratu.

Zakladniški tajnik je obljubil, da poda specifične informacije glede davčnega načrta, kakor hitro bo mogoče. Varnostni davčni načrt je silno važen za ljudstvo. Kajti če ne odlože davčne butare na ramena milijonarjev in bogatih korporacij, se pojavi splošna nezadovoljnost med ljudstvom. Davek na kavo, čaj sladkor in druge življenske potrebščine bi v času sedanje izredne in neznosne draginje najhujše zadel ljudstvo, ki že tako trpi vsled draginje. Edino pravičen davek je proporcionalno naraščajoč dohodninski davek od tisoč do pet tisoč letnih dohodkov. Dohodki, ki presegajo nad pet tisoč dolarjev na leto, naj gredo kot davki v državno blagajno. Če mora izhajati delavce, ki zaslužijo manj kot tisoč dolarjev na leto, bo toliko lažje izhajati tisti, ki imajo pet tisoč dolarjev dohodkov na leto, če mu tudi država vzame vse dohodke, ki presegajo pet tisoč dolarjev na leto. Na ta način bi bilo vojno breme pravično razdeljeno.

LOV NA VOJUNE.

Camden, N. Y., 12. aprila. — Frank Miller, katerega so aretirali pod prevezo, da je bil v zvezi z zarotniki, kateri so menda pogнали v zrak municijsko tovarno v Eddystone, je bil izpuščen na prost, ker mu niso mogli nič dokazati. Miller se je že boril v ameriško-španski vojni.

New York, 12. aprila. — Emil Reimer, kateri je ovdal dva Nemca kot zarotnika in vohuna in sta bila vsled tega zaprta, je bil sedaj sam aretiran in zaprt, ker so menda našli v njegovem stanovanju veliko zalogo orožja. Kako že pravi pregovor: Kdor drugim jamo koplje.

Toledo, O., 12. aprila. — Pismo-niška Schuster, kateri je bil radi tega odpuščen, ker je menda hvalil Nemčijo, se je priglasil prostovoljno k vojakom, češ da bode pokazal, da je sovražnik Nemčije in da je pripravljen žrtvovati se za domovino.

OGROMEN DOBIČEK RUDNIŠKE DRUŽBE.

Chicago, Ill. — Calumet & Hecla Mining kompanija naznanja, da znaša dobiček v letu 1916 sto dolarjev na delnico. Družba je producirala 76,762,240 funtov bakra. Prodnicijski stroški so znašali 11.63 centov na funt.

SISTEM PROSTOVOLJECEV PRIDE NA PREIZKUSNJO.

VOJAŠKA SLUŽBA TRAJA LE ZA DOBO VOJNE.

Washington, D. C. — Vojni tajnik je obljubil, da vsi novinci, ki stopijo sedaj v armado, služijo le za dobo vojne. Regularna armada in milica potrebuje 517,000 mož. Dasiravno ni bil izdan formalen poziv za prostovoljce, je sistem za prostovoljce zdaj v veljavi. Seveda zdaj še tega ni določeno v zakonu, ali vojni tajnik pravi, da bo ta določba sprejeta v postavo. Ravnotako bo postava veljavna za vse novince, ki so vstopili v regularno armado in milico po napovedi vojne dne 6. aprila.

Novince za regularno armado bodo vprašali, da vstopijo za tri leta v aktivno službo in štiri leta v rezervu s pripombo, da jih na njih željo odpuste iz službe, če pride mir pred določenim časom. Pričakujejo, da miličarski biro v kratkem izda enako odredbo.

Vojni departament računa, da je treba še naslednjega števila prostovoljcev:

Vojna moč stalne armade je 293,000 mož, sedaj pa šteje 131,481 mož. Prostovoljcev za stalno armado potrebujejo 161,519 mož.

Milica, vsi tete so le sedaj organizirane enote, šteje v vojnem času 329,954 mož; sedaj šteje milica 123,000 mož in potrebuje torej 206,954 prostovoljcev.

Od teh je treba odtegniti 150,000 mož za večbanje prve armade, broječe 600,000 in poklicne podorožje na podlagi splošne in obvezne vojaške dolžnosti.

Vseh prostovoljcev potrebujejo 517,868.

In če odpuste iz stalne armade in milice vojaške, ki imajo skrbeti za družine, se število prostovoljcev seveda pomnoži.

Po poročilu vojnega departmeta se novinci za armado in mornarico množe. V prvih desetih dneh je bilo sprejetih 4,355 rekrutov, ali povprečno 225 mož na dan.

V vojaških krogih sodijo, da po sedanjem načrtu dobe v armado mnogo vojaško izvežbanih mož, ker so vsakemu odprta vrata do avamiriranja.

Mejtem ko vojni departament izdeluje svoje načrte, še vedno traja boj radi uvedbe splošne vojaške dolžnosti.

Zbornični vojaški odsek je zaključil eksekutivno zaslišanje in prične danes z javnim zaslišanjem glede splošne in obvezne vojaške dolžnosti, pri katerem bodo nasprotniki lahko povedali svoje razloge. Voditelji v odseku imajo namen priporočiti predlogo v zbornici, če se izkaže, da ne morejo dobiti prostovoljcev. Republikanski kongresnik Anthony, ki je nasprotnik splošne in obvezne vojaške dolžnosti in ki zavzema stališče, da je najprvo treba poizkusiti, da dobe prostovoljce, pravi, da predlaga, da takoj uvedejo splošno in obvezno vojaško dolžnost, če se ne priklasi zidostno število prostovoljcev.

Odvisno je sedaj, v kolikem številu se prijavijo prostovoljci za službo, dokler traja vojna. Če se zglašijo prostovoljci v velikem številu, tedaj mogoče ne bo uvedena splošna in obvezna vojaška dolžnost. Ako ne bo prostovoljcev, tedaj pa pride splošna in obvezna vojaška dolžnost.

MESTO BO PLAČALO \$100,000 ODŠKODNINE.

Chicago, Ill. — Sodnik Seaton je razsodil v prid lastniku poslopja na North Dearborn ulici in West Randolph cesti in proti mestu. Lastnik je tožil mesto za odškodnino, ker je hiša posedla vsled tunela, ki ga je zgradila Illinois Tunnel kompanija prek stranske ulice, na katero mrji poslopje.

STRAŽA JE USTRELILA 12 LETNEGA DEČKA.

VETERAN IZ BURSKE VOJNE PRVI, DA JE PREMISLJEN UMOR.

Mrliški oglednik pravi, da je obžalovanja vredna nesreča.

New York, N. Y. — Mrliški oglednik William B. Gibson se je izjavil po dokončani preiskavi o smrti 12letnega Eddie Rhatigana, ki ga je ustrelila mornariška pehota v Northportu, L. I., da je bila obžalovanja vredna nesreča.

“Hladen, premišljen umor,” je imenoval Dr. T. A. Wablace, stric dečka, to dejanje napram časni-karskemu poročevalcu “New York Calla.”

Dr. Wallace pravi: “Dve salvi sta bili oddani na avtomobil, v katerem sta se peljala moj netjak in njegov prijatelj Thomas Hall. Našel sem tri luknje v avtomobilu in eno sredi pri zadnjem sedezu, kjer bi bila oseba ubita, ki bi sedela na zadnjem sedezu.

Eddie se je vračal v Northport iz boys scoutskega tabora v Huntingtonu, oblečen v uniformo boy scoutov (dečkih stezosledcev). Hall je priporočil, da gresta v kinematograf in je vodil avtomobil v ta namen. Mornariški pešci so stali na ovinku klanca, pred elektrarno. Zaklicali so “stoj!” in dečka sta umrla, da se norčujejo. Hall je zaklical: “Nebajte s kalmarji!” Trije strelci so bili oddani takoj. Avtomobil se je ustavil in oddanih je bilo še dve strelci.

Eddie je bil zadet v dlak in je bil takoj mrtav. Halla Bogu!”

Rescoe Bishop, veteran iz državljanske vojne, je bil ob času dogodka oddaljen le šest čevljev od mornariških pešcev. Pri zaslišanju je izjavil, da je avtomobil prevozil le dve svoji dolžini, ko so mu zaklicali “stoj!” in so oddali prve strele. Nemogoče je bilo na klanec ustaviti preje avtomobil.

Eddie je imel pod pazduho, ko je bil ustreljen, spis o življenju Abrahama Lincoln, ki ga je rad čital.

Stric dečka, ki se je udeležil burske vojne, je rekel: “Ti vojaški za zabavo niso sposobni, da se jim izroči puške.” Oni ne vedo, da lahko puške, ki jih imajo, ubijejo človeka na tri milje daleč. Če streljajo v zrak, lahko pade kroglica tri milje daleč in še ubije človeka. V Northportu so se že naveličali mornariških pešcev. Insultirali so dekleta in žene in se obnašali tako slabo, da jim salunariji niso hoteli prodati pijače. Nekega dne je vstavlil neki pešec 16letno Ursulo Wilson. Nastavil ji je bajonet in ji grozil, da jo ustrelji, če ne govori z njim. Storiti moramo nekaj, da varujemo sebe, če nastanejo take razmere, da uničimo malopridneži lahko streljajo, kadar jih je volja, ali ustrelijo človeka, ki ga hočejo ustreliti. Ljudje se še niso priprijeli ideji, da je vojak njih sluga in ne njihov gospodar. V Cape Townu sem videl stražo, da je ustavljal starega človeka, ki je hotel mimo nje. Angleška straža ni streljala, ampak poklicala je dva vojaka, da sta ga aretirala. Tukaj so bile tri osebe ustreljene v par dneh radi ene besede, pogleda ali gibljeja. Vojaki pravijo, da je bila tema in niso videli. Mr. Bishop je pričal, da je bila cesta pred elektrarno krasno razsvetljena. Vojaki so lagali.”

Mrliški oglednik Gibson je oštel mornariške pešce, ker hitro sežejo po orožju, obenem je pa posvaril občinstvo, da naj se pokorava vojakom, da ne bo nihče ustreljen.

17letni Hall, tovariš Eddieja, je pričal, da so mornariški pešci streljali takoj, ko je straža zaklicala “stoj.”

Chesapeake City, 12. aprila. — Georg Krimmel, potujoči fotograf je bil aretiran, ker je slikal zavornice.

AMERIKA SKRAJŠA DOBO VOJNE.

PRAVI LLOYD GEORGE.

London, 13. apr.—Premir Lloyd George je večeraj govoril pri pojedini, katero je priredil Ameriški klub v Londonu. Povabljenih je bilo tudi več diplomatov, finančnikov in odličnih članov ameriške kolonije.

Lloyd George je dejal, da bo z vstopom Amerike vojna veliko prej končana, in obenem je izrazil željo, da bi se Amerika okoristila z napakami, ki jih je delala Anglija spočetka vojne. Anglija potrebuje ladij in Amerika jih ima — to je rešitev položaja za zavzeznike.

V začetku je dejal George, da ga kot demokrata veseli, da so se pridružile tudi Združene države v svetovni konflikt, ki je s tem dobil zadnji pečat karakterja kot borba svetovne demokracije proti militaristični autokraciji.

“Združene države imajo to plemenito zgodovino — je rekel — da niso še nikdar vodile vojne drugače kakor za svobodo in zdaj so v največji vojni za svobodo, kakršne še ni videl svet. . . Prusija ni demokracija, toda kajzer napoveduje, da bo po vojni. Prepričan sem, da ima kajzer prav. In če samo to, da Prusija ni demokracija, ne država, temveč je armada. Prusija je imela velike institucije, velike univerze in razvila je znanstvo, ali vse to je bilo podložno vspremagajoči armadi, ki si je naredila za cilj, da podjari ves svet; vrhuncem Prusije je bila armada. . . In kadar je kajzer vodil armado, polatila se ga je pijanost, dokler ni končno v pijanosti diktilar vsemu svetu nov zakon, kakor nov pastor na gori Sinaj, deleč zakone med gromom in bliskom. . . . Petdeset let je trpela Evropa v nemiru in vsakdo je znal, kaj pomeni ta nemir. . . Najbolj karakteristična ustanova v Prusiji je Hindenburgova linija.

Kaj je Hindenburgova linija? To je črta, ki je potegnjena preko teritorija tujih narodov v svarilo, da pod kaznijo življenja ne smejo prekorati črte. Taka črta se je vlekla čez Evropo več kot petdeset let. Nazadnje je kajzerjeva Prusija potegnala črto tudi okrog Amerike, okoli njenih bregov in kajzer je diktilar: “Američani, preko te črte ne smete!” Toda Amerika je odgovorila: “Prostor za to črto ni na Atlantiku, temveč ob reki Reni, kamor vas bomo potisnili.” . . . Vstop Amerike in ruska revolucija sta dva velika faktorja v tej vojni. Ko je Francija v 18. stoletju poslala svoje čete v Ameriko, je bila takrat še avtokratska država. Francozi so se pa nasrkali v Ameriki svobodnih idej, in ko so prišli domov, so prinesli v seboj svobodo in osvobodili Francijo. Taka je tudi povest o Rusiji. Rusija je šla v boj za svobodo Srbov, Črnogorcev in Bolgarov, toda Rusi so rekli: “Če se že borimo za svobodo drugih, zakaj ne bi bila tudi Rusija svobodna, pa so jo osvobodili od carizma. Ruska revolucija ni samo posledica te vojne, temveč je tudi dokaz karakterja, ki ga ima sedanja vojna. . . . Zakaj je kajzer potegnul Ameriko v vojno? Odgovor je dal Hindenburg sam v intervjuju, ki je bil objavljen. On je razčlunal, da bodo submarinski unišilec mednarodno plovbo v toliki meri, da bo Anglija, nesposobna za vojno, preden bo Amerika pripravičljiva. Ali on ne pozna Amerike. Po njegovem mnenju ne šteje Amerika nič. Hindenburg se je ukanil. Pot do zmage, garancija za zmago in absoluten pogoj zmage je najti v eni besedi: “Ladje,” v drugi besedi: “Ladje” in v tretji besedi: “Ladje!”

Amerika je udarila hitro in udarila je z ladjami — in to je ti-sto, ki bo uničilo kajzerja. Oprostite, če smo v Angliji zelo počasni in polni napak, a kljub temu bomo prišli, kamor smo namenjeni.

(Dolje na 2. strani, 2. kolona)

HINDENBURGOVA ČRTA SE MAJE.

London, 13. aprila. — Vojni urad poroča, da so britske čete po hudem boju zasedle sovražne pozicije od točke severno od Margicourta do Metz-en-Coutere.

London, 13. aprila. — Poročevalc “Exchange Telegrapha” poroča, da je španaki ministrski svet sklenil, da zahteva odškodnino od Nemčije za potopljen španaki parnik “San Fulgencio.”

San Paulo, Brazilija, 13. aprila. — Ljudstvo, ki simpatizira s aliranci, je napadlo uredniške prestole lista “Diario Alemão”, ki simpatizira s Nemčijo, in jih razdajalo.

ANGLEŽI IN FRANCOZI NA PREDUJEJO NA ZAPADNI FRONTI.

Pariz (13. apr. — Francozi so danes napadli na fronti severno od St. Quentina. Vojni urad poroča, da so se Nemei arditno branili, toda francoske čete so okupirale več linij zakopov in zajele mnogo ujetnikov ter večje število strojnih pušk. Francozi so tudi napredovali iztečno od Coney la Ville, kjer so pomnožili ujetnike in bojni plen.

London, 13. apr. — Angleške čete, prodirajoče na široki fronti iztečno od Arrasa, so večeraj okupirale več utrjenih pozicij in zasgozde pokrajine. Vojni urad izjavlja danes, da so padli Angleški pešci sledeče poročila:

Medtem vladajo angleški topničarji svoje težke topove naprej v nove pozicije, od koder bodo delali priprave za nove napade na Hindenburgovo linijo. Slabo vreme — dež, sneg, mraz in burja — in raztrite blatne ceste zelo ovirajo premikanje težke artilerije. Ceste na bojišču med Lensom in reko Somme niso drugega kakor z vodo napolnjene jame.

Ofenziva, ki so jo odprli Angleži na severnem koncu Hindenburgove linije, je komaj začetek stranske bitke, ki se ima razviti na val zapadni fronti. Major-general F. B. Maurice, direktor militarističnih operacij v angleškem vojnem uradu, pravi, da se bo furiozna bitka kmalu raztezala od Verduna do morja. Nemei so pričeli koncentrirati velike mase vojakstva v zapadni Flandriji (Belgija) in pri Lille. Nekaj teh čet so vrgli Nemci na fronto pri Arrasu, da ojačijo tamošnjo linijo, toda glavne rezerve so še zmiraj v ozadju. Maurice tudi pravi, da je bil načrt za sedanjo ofenzivo pri Arrasu izdelan 2. februarja in že takrat je bilo sklenjeno, da se ima začeti 8. aprila, kar se je tudi izvršilo. To dokazuje — je dejal Maurice — kako so se ukusili Nemei, ki so govorili, da so s svojo retracijo med Somme in Oise zadržali ali preprečili spomladansko ofenzivo zavzeznikov.

Angleži so večeraj pomnožili število vpljenjenih topov. Samo v enem okolišču so jih zajeli enajst. Največji plen so imeli Kanadčani na pogorju Vimy, kjer so Nemei ostavili kar cele baterije lahkih in težkih kanonov. Poleg topov so našli Kanadčani streliva kup na kupu.

Ujeti nemški topničarji pripovedujejo, da je v nemški armadi nastalo veliko pomanjkanje artilerijskih konjev.

Dalje na 3. str. 1. kol.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v ohiptaju n. pr. (Februarja 25-17) poleg vašega imena in na slova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

Avtokracija tone in demokracija vstaja!

Te dni je brzojav sporočil zanimivo vest iz Nemčije, ki pravi, da je Filip Scheidemann, vodja socialistične večine v nemškem državnem zboru, odpotoval iz Nemčije s poslanico za Rusijo, da dobi stike s socialisti in revolucionarnimi delavci v Rusiji, da se sklene mir. Brzojavka dostavlja, da se je to zgodilo s privoljenjem in odobrenjem nemške cesarske vlade, in da Nemčija ne prične s splošno ofenzivo proti Rusiji, dokler se Scheidemann pogaja z ruskimi socialisti in revolucionarnimi delavci.

Važno ni toliko, če Scheidemannova misija konča z uspehom ali neuspehom, ali kaj socialisti v drugih deželah mislijo o Scheidemannu, ki se je dal prostovoljno izrabi za orodje cesarske vlade. Dejstvo je, da del socialistov soglašajo v Scheidemannovo akcijo, mejtem ko jo drugi del ravnotako ostro obsoja. Važnosti v tem ni, ampak tiči nekje drugje. Če nemška cesarska vlada soglašajo s misijo Scheidemannovo in obljubljuje, da ne podvzame ofenzive proti Rusiji, dokazuje ta čin, da se avtokracija potaplja in da se v svojem obupu lovi za bilko. Obrača se za pomoč do socialistov, do ljudstva, ki ga je vedno zaničevala. "Mogočni" cesar Viljem, ki ni imel za socialiste drugega kot psovke in jih je navadno imenoval "brezdomovinske rdečkarje", se sedaj obrača do socialistov in jih prosi, naj zanj pomagajo ohraniti domovino. "Mogočni" Viljem prihaja s pruskim junckerstvom vred do spoznanja, da so socialisti edina moč, ki lahko napravi mir. Seveda ni cesar Viljem prišel do tega spoznanja, ker verjame v demokracijo in želi mir v interesu civilizacije in kulture. Pri njem se je začela oglašati vest, ko so je rusko ljudstvo osvobodilo svojega tirana in je nastala nevarnost, da se nekega dne vzdigne nemško ljudstvo proti njemu in ga vrže s prestola. Ugroža ga še druga nevarnost, ki ni manjša od prve. Če svobodna Rusija nadaljuje vojno, potem vojna ne more končati drugače kot s porazom cesarske Nemčije. Poraz cesarske Nemčije pa pomeni, da Viljem ne bo več kaiser in da so šle vse predprave pruskega junckerstva rakom zvižgat in žabat pet. Z nemškim kaiserjem seveda pade tudi "blagohotni" absolutizem v Avstriji, na Ogrskem in Hrvatskem, skupaj seženjene Avstrije ne bo več.

Tirani in izkoriščevalci delavstva prihajajo vsled tega do spoznanja, da ima delavstvo moč, da napravi mir in konec vojni, ki so jo mogotei pričeli samovoljno, da delavstvo postavijo še pod hujšo železno peto. Vojna je šla svojo pot in se ni ozirala na želje tiranov in izkoriščevalcev delavstva. Delavstvo je pričelo vstajati, njegova moč je izpodkopala temelj ruskemu carizmu, da se je zrušil, in vstvarila je demokracijo, ki zdaj ugroža s svojo poplavo druge trinoge.

Da se je nemški kaiser ponižal s pruskim junckerstvom vred in prosi zdaj pri socialistih in revolucionarnih delavcih, naj napravijo mir, je ravnotako triumf vstajajoče demokracije v Evropi kot poraz ruskega carizma. Nemški kaiser je pričel vojno v prepričanju, da stare vso Evropo, pogazi demokracijo, vsili narodom prusjaštvo. Potegnil je meč proti volji ljudstva, ki dela v industriji in na polju, zanašajoč se na kanone, puške, bajonete in seveda na železno disciplino, ki so jo siloma vtepali ljudstvu v glavo. In zdaj ta kaiser prosi, moleduje! Kanoni, puške in bajoneti so pričeli izgubljati svojo demonsko moč, železna disciplina se krha, kaiser obljubljuje doma reforme, pri socialistih in revolucionarnih delavcih berači, da vporabijo njih moč v interesu miru.

Če Scheidemannova misija konča z uspehom ali neuspehom, ne izbrise dejstva, da sedanja vojna konča s porazom avtokracije in z zmago demokracije, in da so k tej zmagi največ pripomogli socialisti in revolucionarni delavci.

Avtokracija se potaplja in vstaja zarja demokracije, naznanjajoča narodom novo dobo, dobo dela, miru in napredka.

DOPISI.

La Salle, Ill. — Te dni sem čital v Prosveti, da je pravi žudež, da so se vse ameriške vojske pričele v mesecu aprilu; torej je april menda res začel, kajti tudi moja malenkost se je prišla mesece aprila "fajtat" v Ameriko za kosček boljše kruha; za nadčudež pa smotram, da je ravno na moj rojstni dan predsednik Wilson predlagal vojno Nemčiji.

Kontest ali "fajt" za nagrade za pridobitev 1000 novih naročnikov se je tudi končal s 1. aprilom in kakor je razvidno, smo zopet fino napredovali in nasprotniki si naj očala nataknejo, da bodo dobro videli, da dnevnik se ni ustanovil od nekaterikov, ampak zahtevalo in želelo si ga je nasti soče članov S. N. P. J. Da pa je list priljubljen tudi pri nečlanih dokazuje 50 naročnikov samo v naši naselbini, kateri niso člani S. N. P. J.

V prvi vrsti se zahvaljujem tistim, ki so se ob času kontesta naročili na dnevnik, kakor tudi tistim, ki so mi na eden ali drugi način pripomogli pri nabiranju novih naročnikov.

Diamant v prstanu, katerega sem sprejel kot prvo nagrado, je seveda importiran ter je prav domaćega pridela, katerega je sam pl. Gajža prinesel s svojim "luftšifom" naravnost iz rudokopa Trbovljske premogokopne družbe. Bakšiš za gasolin mu pošljem ob priložnosti.

"Slovenski Narodni Dom" je dogotovljen in gostilna bo odprta, ako ne prej, v nedeljo jutraj gotovo. Za upravitelja je občeznani in spoštovani rojak John Vogrich; prepričati se bode, da bo deloval v prid družbe po svoji najboljši previdnosti.

Slavnostna otvoritev se bode pričela v nedeljo 29. aprila t. l. in tem potom naznaja članom društva Triglav, šte. 2 S. N. P. J., da se korporativno in polnoštevilno vdeležimo korakanja po mestu. Najkasneje ob eni uri popoldne se zberemo v dvorani "Slovenskega Narodnega Doma." Natančen program vse slavnosti bode objavljen v "Prosveti".

Da so "Slovenski Domovi" v resnici potrebni in v ponos in napredok Slovencev sploh, kaže dejstvo, da vkljub vsem umazanin in neosnovanim napadom od strani nasprotnikov smo prejeli ček za \$500.00 od M. & H. Zinc Co., in se v pismu izražajo, da nam žele obilo vspeha pri tem trudoplnem podjetju. Ta denar bomo porabili za različne koristne stvari, za opremo odra kakor tudi seveda za novo cerkev — na zagrinjalu.

Nekaj časa nazaj so nam poslali nasprotniki ultimatum, da tako ne more iti več dalje, da bi skupno in složno delovali v prid "Slovenskega Doma," in so povdarjali, da oni nas izplačajo ali pa družba one, kar se je tudi zgodilo; sicer je bila Vaša goreča želja, da bode družba seveda propadla, toda bog vas ni uslišal, ker gotovo tudi on ne "lajka" hinaveev. Ker je pa od vseh katoličanov tukaj 98% mnenja, da je stara cerkev še precej trdna in še prevelika, smo prišli do zaključka, da se zadovoljimo z novo cerkvijo samo na zagrinjalu. Na ravno ta način imajo tudi novo cerkev v Trbovljah, katera je že nad 30 let na platnu arhitekta! Ker je pa ravno trbovljska naselbina znana tisočim tukaj živečim rojakom, naj omenim, da je župnik Peter Erjavec že par let v grobu, denarja pa, katerega je nad 30 let kolektal, so našli ob njegovih smrti eno krono in petdeset vinarjev.

Podtakalo se nam je, da zakaj vendar ne bode imena na "Domu," saj nam je vendar bivši delničar M. K. zagotavljal, da bode z zlatimi črkami zapisano: "Ime Doma", ne smete dati imena na poslopje, ker se ni plačano! Toda besede bivšega delničarja so se popolnoma uresničile, kajti tam je v resnici z zlatimi črkami zapisano: "Slovenski Narodni Dom," in te besede se blešče, kakor jutranja zora prvega majnika.

Družba je prekoračila število 500 delničarjev in seja direktorjev je vzela, v pretres, da bi bilo pravično in pošteno, da se delniče povišajo za najmanj \$2, toda sklenjeno še ni, za koliko se bodo povišale.

Rojaki in delničarji v De Pue Hill, so v resnici zavedni, da so v dobi mesec in pol izročili kolekto-

ricama, rojakinja Ana A. Vogrich in A. Rastresen svoto \$500, resnično dolarjev na delnice. Hvala jim! In nič manj hvaležni smo rojakom v Oglesby, Wensma in Ottowa, da nas tako fino podpirajo. Čast jim!

Prihodnja seja S. N. D. se vrši v nedeljo 22. aprila ob 2. uri popoldne v krasni lastni dvorani; želeli je, da se delničarji kakor tudi rojaki, kateri žele postati delničarji, polnoštevilno vdeležijo omenjene seje.

Družba je naročila svoje znake pri rojaku Frank Kržetu v Chicagu, kateri so jako lepo izdelani in vsak vnet delničar bi ga moral kupiti. Cena je 50c in zraven je še par "grošev" dobička, ki gre v družbino blagajno.

Pevsko dramatično društvo "Soča" vrlo napreduje in se z vso vnemstjo pripravlja za slavnostno otvoritev, katere se prične dne 29. aprila t. l.

Vtorek 17. aprila so mestne volitve in dolžnost rojakov in rojakinj v 3. wardu je, da oddajo svoj glas rojaku Frank Pirnatu, kandidatu za mestnega svetovalec v 3. wardu. V slučaju izvolitve bomo vendar vsi ponosni, da bomo imeli prvega Slovence v mestnem odboru. Zopet bi bili za en korak naprej.

Različni darovi, kateri prihajajo za slavnostno otvoritev od strani društev, kakor tudi od posameznih rojakov, bode tajnik družbe priobčil v časopisu meseca maja skupno z vsem prometom kakor tudi o čistem dobičku otvoritvene veselice.

Ponovno se zahvaljujem vsem, kateri so se naročili na dnevnik; zmagovalci, sestre Mary Udovih pa iskreno čestitko. Pokazala je, da tudi v Chicagu ne drže križem rok in obenem je nam, zunanjim kritikarjem pošteno zavezala jezik.

Člane društva Triglav, šte. 2 S. N. P. J. obveščam, da se prihodnja mesečna seja vrši 6. maja ob drugi uri popoldne in sicer, v "Slovenskem Narodnem Domu." Pripeljte zopet kaj novih kandidatov. Z odličnim spoštovanjem

Paul Berger.

Glencoe, Ohio. — V tujakšnji naselbini se je pred par meseci izprožila vse hvalevredna ideja, da tujakšnji dve okrajni uniji spadajoči k U. M. W. of Amerika s pomočjo vseh delavcev ustanovita svojo delavsko zadržno prodajalno. Kakor je pri vsaki stvari začetek težak, tako je tudi tukaj. Toda samo vztrajnosti je treba, pa gre. Roke križem držati in okoli hoditi ne pomaga nič. Zakaj bi dajali trgovcem in drugim družbam dobiček, katerega bi sami rabili. Pred desetimi leti je prišel v našo naselbino neki trgovec, o katerem so pravili, da je imel par stotakov. Sedaj cenijo na \$75,000 do \$100,000 njegovo premoženje. In ves ta denar so mu nanesli ubogi delavci, kateri so ga s težkim trdom zaslužili.

Tukaj se sedaj ugiblje, kje bi dobili potrebni denar, da bi se prodalo več delnic. Sicer so bile letošnjo zimo v tej okolici slabe delavske razmere in zraven tega je še jako velika draginja. Radi tega pozivljam vse tujakšnje rojake, pristopajte in kupujte delnice zadržne prodajalne, ker to bo le v vašo korist. Poglejmo druga taka podjetja, kako dobro napredujejo, ako se člani zanimajo. Zakaj bi podpirali druge privatne trgovce, kateri so največkrat naši nasprotniki, ako se potegnemo za boljše delavske razmere. Radi tega moramo podpirati svoje podjetje, ker bo to naša last, last vseh delavcev. Ako se bode dobro razvijalo, to nam bode vsem koristilo v času stavke in sploh v sedanji draginji.

Kot poslovođa naše zadržne prodajalne je izvoljen Mr. Forest Sutton, rodom Amerikane. Upana, da bode dobro vodil posle v prid delavstva in družnikov. Torej rojaki pristopajte v našo delavsko zadržno prodajalno.

V času svoje agitacije po Pennsylvaniji za "Proletarec" sem marsikaj doživel, česar ne bode m lepa pozabil. Ko sem prišel v kako hišo, so v nekaterih pili in se pogovarjali, kako so čez dan delali in koliko da so zaslužili, drugi zopet da niso skoro nič zaslužili itd. Ko sem jim povedal, da pobiram naročnino za Proletarec, so me začeli eni grdo gledati, drugi zopet zabavljati čez, "Proletarec" in socialistično stranko i. t. d. Rekli so mi, kaj mi hoče

"Proletarec", delati moram ravno tako. Človek, ako nima "svetega" dolarja, ne velja nič. Nekateri so mi zopet rekli, da "Proletarec" piše čez vero in aji sem že pozabil, kaj da so me "gospod" učili v starem kraju. Nekateri zopet, da jaz in Proletarec ne bodeva izobrazila ljudstva, in da se delavci ne dajo več za nos vleči, da bodo delavci kar sami čez noč začeli revolucionirati. Povedal sem jim, da delavci vse producirajo, kar je na svetu, in da so zmogni tudi delati zakone in postaviti, ki bodo v njih korist. Kapitalisti niso še nič naredili za delavstvo in so delavci kaj zahtevali, so se morali bojevati, in velikokrat so padli tudi žrtve. To pa samo radi tega, ker niso bili organizirani in niso imeli svojih zastopnikov v zakonodaji. Kaj pa delarji, ali se je že kdo navedel teh? Najprvo je moral biti živež pridelan, torej dolar ni živež. Ker je pa današnji sistem tako urejen, moramo za dolarje garati in trpeti in potem šele dobimo živež in druge življenske potrebščine. Kar imamo danes delavci, vse to so si morali priboriti potom socialističnih zastopnikov. Torej čemu zabavljate čez "Proletarec" in druge delavske časopise. Ne poslušajte nasprotnikov, katerim ni nobena stvar preizkušna, s katero oblatijo naše delavske voditelje, samo da škodujejo in jim vzamejo zaupanje delavstva. Mogoče se jim posreči varati nekaj časa delavstvo, toda kakor je že rekel Abraham Lincoln, da ljudstvo ves čas varati, je nemogoče. Današnja družba ne more obstati, ker je gnila in razpadajoča. Uniči jo lahko dvoje, t. j. brutalna sila slepega nasilja ali pa mirna sila zakona.

Delavci moramo zahtevati, da je enkrat konec privatnega lastništva industrij. Privatni kapital je že nezmožen vršiti svojo nalogo, preživel je svojo dobo in se mora umakniti skupnemu lastništvu vsega ljudstva. Nasprotniki sicer trdijo, da je to nemogoče, in da so naši dokazi ničevi. Toda ravno naši nasprotniki so, podkupili nekatere ljudi, da sedaj zabavljajo čez socializem, in da nas prikazujejo kot lažnike, česar pa zaveden delavec ne sme verjeti.

Luigi Brie.

Bukovina.

Vojvodina Bukovina se nahaja na vzhodu avstrijske monarhije in njeno površina meri 10,452 kvadratnih km. Meji severno in severozapadno na Galicijo, severovzhodno pa Rusijo (Besarabijo), na vzhodu in jugu na Rumunijo (Moldavijo), na zapadu na Ogersko-Sedmograško. Je večina gorata pokrajina, pokrita z jako velikimi gozdovi, in radi tega se imenuje tudi "zelena Bukovina". Najvišji hrib je Dzumalen, 1853 m visok. Potem je še Lukač, visok 17762 m in Tomnatnik 1553 m.

Reke tečejo vse v Črno morje in sicer od severo-zapada proti jugovzhodu. V peletnem času so jako majhne, toda spomladi in ob nalivih pa te reke jako narastejo in poplavijo skoro vse ravnine in tako napravijo jako veliko škodo. Važnejše reke so: Dnjester, kateri teče le malo časa v Bukovini, Prut, ki pride iz Galicije, Seret, Sukava, Moldava z Moldavio, Bistrica in nekatere manjše rečice. Jezer Bukovina nima. Med reko Prut in Dnjester se nahaja nekaj mlak. Podnebje je bolj ugodno kot v Galiciji; sicer so tudi tukaj zelo dolge zime in kratka poletja, in so jako vroča; le jeseni so bolj prijetne.

Prebivalstva je po zadnjem ljudskem štetju okoli 700,000, na en qkm. pride 55 prebivalcev. Kar se narodnosti tiče je največ Rusinov (42 proc.), potem so Rumunci (33 proc.) Židje (12 proc.), Nemci je okoli 6 proc., Poljaki 3 proc., 1 proc. Ogrov in okoli 3 proc. Čehov. Največje in tudi se dež deželnega predsednika kakor vseh deželnih uradov so Čerņovi, ee, katere so v sedanji vojni že 3 krat menjale gospodarja.

Prebivalstvo se največ peča z živinorejo in poljedelstvom. Sicer pa pokriva skoro polovico Bukovine gozd, in eno četrtino pašniki. Kar še ostane polja, med rekama Dnjester in Prut se nahaja jako dosti močvirij, pa prebivalstvo obdeluje zemljo na najprimitivnejši način. Najbolj se razvija lesna industrija radi velikih in krasnih gozdov. Ker v deželi primanjkuje železnice in dobrih cest,

vporablja se reke, katere ni jako dobre vodne ceste.

Sploh je pa dežela jako zamařena, kakor so vse kranjine v Avstriji, kjer je več narodov. Poljedelstvo je jako zamařeno, živinoreja, obrt in trgovina natakot. Vlada se ne briga dosti za prometna sredstva.

Kar se žita tiče, uspevajo jako dobro rž, pšenica in kornja. Od drugih koristnih rastlin se prideluje tudi jako dosti lana in konoplje, na jugovzhodu se prideluje tudi nekaj vina. Vendar se niso ne teh stvari ne prideluje toliko, da bi se izvažalo.

Kakor že omenjeno, je lesna govinna za Bukovino največji pomena. Radi plovnih rek se jako veliko lesa izvažalo bodisi običajne ali neobdelane. Prebivalci se v goratih krajih peljajo živinorejo in kot postranski zaslužek z raznimi lesnimi izdelki, kateri so jako znameniti vsled vsebnega rusinskega sloga in ornamentike.

Posebno važnih tovarn Bukovini nima, ako izvajamo nekatere pivovarne, žganjarne in v gostih krajih žage. Kar se prvih tiče, imajo vse židje in Nemci v rokah. Rudnin ima Bukovina jako malo. Pridobiva se nekoliko bakra pri Pozrito, srebra pri Kirilnahu in nekaj kamne soli. Vendar so ti rudniki zaprti radi jako neugodnih prometnih sredstev.

Bukovina spada od leta 1774 pod Avstrijsko vladu, prej je bila pod Rusko in še prej do leta 1774 pod Turško vladu.

Za izobrazbo prebivalstva vlada jako malo briga, kakor se sploh malo briga za deželce, ker v večini drugi narodi in ne Nemci in Ogrji. Bukovina ima v celoti 193 ljudskih šol, eno vseučilišče v Čerņovcah, eno višjo realno in eno nižjo, 3 višje gimnazije. Ravno tega ima dve učiteljske, ena za moške in ena za ženske. Radi tega ni čudno, ako je bilo pri ljudski štetju l. 1880 izmed moških 87 proc. in izmed ženskih 92,5% anafabetlov.

LITVINSKA PRAZGODOVINA

Prazgodovinski zakladi, katere se nahajajo v naravno-zgodovinskem in etnografskem muzeju v Kovno (rusko-poljsko), so malo kateremu znane, brez ozira nato, ako se kateri slučajno pogovarja o tem. In vendar so med njimi nekatere stvari, katere so vredne, da si jih človek, bolj natančno ogleda, ki so velikega pomena za določitev prve domovine človeštva.

Kakor je pisal profesor Dr. Hans Wolfgang Behm, ki se je svojevrstno nahajal na severo-zapadnem ruskem, se nahaja v tem muzeju poleg litavske narodne in domače zbirke, tudi še velika zbirka starih izkopin iz starejše kakor iz mlajše kamenite dobe, kakor na primer, orodje najbolj priropega izdelka, n. pr. kladiva, noži, svedri itd. Po teh izkopinah, kakor piše omenjeni profesor, se da sklepati, da je človek že v prazgodovini prebival po celi Evropi. Kajti ena izkopina so našli tudi v Belgiji in v južni Francoski, v sredni Nemčiji, na Češkem in na Hrvaškem. — To in enaka dejstva bodo počasi ovrгла mnenje, da je prva domovina človeštva bila Azija, in dokazala, da se je človeštvo razvil v bolj severnih krajih. Po vsem naziranjju je moral sodelovati pri človek pri napravljanju starolitavskega orodja. Prebivalci ob severnem tečaju se le malo razlikujejo v razviti telesu od sedanjega severnega-Evropejca.

NAJHITREJŠE NALAGANJE PREMOGA NA PARNIKE

Pri panamskem prekopu se nahaja na atlantiški skrajni točki nova naprava za nakladanje premoga na parnike. Prvi pokuš je bil dobro obnesel, kajti ni manj kakor 420 ton premoga so naložili v 24 minutah. Pri tem so rabili samo en stolp izmed starih, ki ima napravo v ta namen.

Nalaganje je tako hitro, da delavci ne morejo sproti opravi svojega dela in dostikrat se morajo pripraviti za nakladanje ustvari, da premog zravnaajo in uredijo drugo.

Toda za vojno mornarstvo bi bil ta način nakladanja vsakokrat prepočasen: zato je naprava tako urejena, da lahko naloži na vsakem stolpu najmanj 2400 ton v en uri. Pri prvem praktičnem pokušu se je izkazalo, da se ni naložilo samo omenjenih 2400 ton, temveč še nekaj več.

KLETVA.

Spisal August Šenoa. — Prevel Starogorski.

(Nadaljevanje)

— Krvnik! V tej pošteni hiši za te ni vina, ni ti žita! — In Živan se postavi v bran za svojo lastnino in se postavi kraj voza, kjer je bilo naloženo žito. Ali Grgin konjeniki ga odrinejo stran in prevrnejo voz. In Živan je moral gledati, kaj dela krvni neprijatelj.

V hiši pa so plakale ženske in gledale skozi okno, kaj se godi. V hiši je bil tudi mladi Berislav, preoblečen v vaško obleko. Kakor blisk plame Berislav in izdere meč.

— Berislav! Ostan! — vzklikne Andjelija. — Spozna te, ujame te in te ubije!

— Pusti Andjelija! Ne morem gledati krivice! — In hotel je ven, ali zadržal ga križar Filip. — Gospod Berislav! Pamet! Krivica se godi, ali treba je čuvati življenje za domovino! Bodi miren! Berislav zaškripelje z zobni in spusti meč. Križarjeve besede so bile resnične in pametne.

XVII.

Lukrecija je imela ključ od Prodaniceve hiše. Lukrecija je imela v rokah mladega Prodanice in s tem je bilo v njenih rokah vso zarotniško plemstvo kraljevine Hrvatske in Slavonije, ki se je imelo sestati v Prodanicevi hiši. Zvita kača je zvit zamilila svoj načrt. Ko se je povrnul Lučenac iz Primorja, kjer se je zaman trudil, da pomiri Trogirane in Zadrčane, je šla k njemu.

— Ban, to bi lahko povedala komu drugemu, ali sree me vleče k tebi. Izdajalec kralja Šimana se nočej sestanejo na Griču. Povedem te tja. Proslavi se pred kraljem zato, a jaz zahtevam troje. Prvič: nikdo ne sme izvedeti, da sem ti povedala jaz; drugič: kralju in kraljici moraš imenovati moje ime. In tretjič, naj mi Šiman izplača petsto cekinov. Zaslužila sem jih. Za kralja jamčim ti, in mi moraš dati pismo z banskim pečatom.

Začuden je gledal ban Lučenac svojo ljubico, nato je pristal na vse. In cel dan si je veselo mel roke.

— Zelo ugoden slučaj. Kralj tako ni povsem zadovoljen z menoj. A sedaj pokažem, kaj je Lučenac. Častniku nkaže, naj bo pripravljen s tri sto banskih vajakov. Nato sede, se do, sita naobede in jame piti vino. Lice mu je žarelo. Ali v tem stoji sluga in javi, da je dospel glasnik od kralja. Glasnik mu je predal pismo in takoj odšel. Lučenac nekaj časa pri sree. Vzame pismo in ga odpre. In za trenutek je njegov obraz blede in zoper vdel. Namkrat plane po koncu.

— Tako! To sem zaslužil, jaz, zvesti Lacko Lučenac! Odstaviš me od banske časti, ker nisem nič. Detrik Bubek postane ban! Naj bo, ali čakaj Šiman! —

In ban raztrga kraljevo pismo in ga vrže skozi okno.

— No! — V hišo Ahacija Prodanice je izginila njegova žena. In ko je katera vstopila, so se zapirala vrata. Niso to sence, živi ljudje so. To so velikišni myonci. Prihajajo na shod, da odstavijo nadnika, umaknejo kralja Šimana.

Na prvem mestu v dvorani sedi mrk Ahacij Prodanic in kraj njega trije vaščani. To so najprej Hranič, Berislav Palizna in križar Filip, poslušni Tyrkovi. Prjli so kot fratri, ali da so varnejši, so se preoblekli v vaščane.

— Bratje — spregovori Berislav. — Vam, da ste nezadovoljni s Šimanom. Želite drugega kralja in mi smo prišli, da se z vami dogovorimo. Pri nas smo pozdrav od kralja Tyrka. Silen junak je to, veljaven človek. On bo ščitil stara prava te kraljevine. Kdor hoče biti z njim od sree, naj pride, naj podpiše zaroto. Kdor noče, nikdo ga ne bo silil. Tyrko ne želi bratstva s silo, nego prijateljstvo po sree. Škof Pavel je še tudi sedaj tu otroba Ladislava. Prisega ga veže, a sam uvideva, da ta neapeljskega kraljeviča ne postane nikdar hrvatski kralj, zato nam je dal svobodno odločitev. "Svojo prisego hočem držati," ali ta vas ne veže.

Berislav je govoril ognjeno, govoril je živo, a govoril je resnico. Vedeli so vsi za njegovo pošteno in junaško sree. Zato ni bilo nikogar, ki bi se ne strinjal z Berislavom. V sreeh vseh je bila ena misel, ena želja.

Živela svoboda domovine, živel kralj Tyrko! — Bratje — nadaljuje Berislav. — Ne skrbite za vojake. Dobite jo in tudi denarja. A sedaj naj gospod Mikš Prodanic prečita zarotnico. In Mikš jame čitati.

— Priselimo, da hočemo, dokler je življenje v nas, se držati bratske zveze in jo braniti z junaško desnico. Nikdar nečemo izdati pravice te kraljevine, kateri naj vlada bosenski kralj Tyrko.

Vsi boljari so položili roke na zarotnico, prisnili svoje pečate in gromko, kakor eden zagrmeli:

— Priselgamo!

Sree so utripala zanosno, čela so se razvedrila. Ali v tem se odpro vrata orožarne. S svetilko v levici in z mečem v desnici topi med boljare ban Lacko Lučenac.

— Dober večer — zaori banov glas.

— Izdani smo — začepetajo plemiški blede in začudeni. — Kje je izdajca, da ga raztrgamo?

In meč so se zavetili.

— Dober večer, gospoda — se zagrohoče ban. — Kaj me gledate? Izdali ste kralja in se potegujete za Tyrka. Med vami so trije hudodelci! Vsi so v mojih rokah. Samo mig in stotine vajakov plane sem! Vsi bodete obojeni na smrt! A kaj mislite, da storim jaz?

In ban pogleda boljare okrog sebe.

— Podpišati hočem ono zarotnico.

Nato vrže stran meč in nož ter podpiše zaroto.

— Evo, to stori boljar Lacko Lučenac.

— A ban? — vprašajo junaki.

— Ban je Detrik Bubek,

— Zopet tujec — zaškripelje z zobni kanonik Lancelot.

— Gospod Lacko — pristopi stari Ahacij Prodanic. — Naš si, ali povej, kdo za Boga nas je izdal?

— Ne vem, gospod Prodanic! Sem me je privela ženska. Za njo mora biti možki, ker ve vse. Bled in trepetajoč stopi naprej mladi Prodanic.

— Ne iščite krivea. Jaz sem. Nisem izdajalec, ali ženska me je premotila s svojimi objemi. Poln vina in strasti sem izdal največjo tajnost. Krivec sem, ali za ja greh hočem delati pokoro. Oprosti, oče, oprostite gospoda!

In mladi Prodanic zapusti ves žalosten orožarno. Spremljalo ga je bemo oko starega Ahacija.

Mikš odide v svojo sobo ter se vrže na posteljo, da unmiri vznemirjeno sree. V sobi nekaj zašumi.

— Ali si ti ban?

Mikš prižge svetilko.

— Oho, glej mojo golobico! Ljubezen jo je prignala k meni. Pridi draga, da ti pripravim lepo posteljo.

In besen Prodanic pograbi Lukrecijo za vrat in jo vleče do železnih vrat in dalje po hodniku.

— Pusti me — vzdihuje Lukrecija.

Ali čvrsta roka Prodanice odpre vrata in vrže v podzemlje ječo lepo Lukrecijo. Ključavnica zaškripelje in Lukrecija ostane sama. Oči so ji žarele in pogled je sipal strup. Mladi Prodanic odide v svojo sobo in zaspi. Ali v snu se mu je zdelo, da se dyiga, proti njemu stotine rok, ki so kazale nanj.

— Izdajca, evo izdajalec.

Grga Prišlin je dobro vedel, da je Andjelija nekje v Zagrebu in naprosil je Gončinka, da jo poišče. A Gončinka ne gre nikamor in vendar vse ve. Ima namreč svojega vohuna Paviša Gonča. Ako ne najde, ne najde nikdo. In našel je. Med tem ko je Grga Prišlin jemal snopce na Živanovem dvorišču in se Živan mučil, da ga odbije, je gledal Paviša brezbržno v okna Živanove hiše. Tu se prikaže Jela, Prikaže mala Isa, a prikaže se tudi Andjelijina glava. Spoznal jo je lopov Paviša.

Z resnim licem je šel h Gončinki, izvalil iz nje najprej dukat in nato dodal:

— Pitčica je pri Živanu.

Starki zaiskre oči. Ima jo, ima Andjelijo. O, kako se bo veselil Grga, a ona? Ona dobi mošnjo dukatov. In starka napoji Paviša Gonča. V jutru pa je že nesel Paviša pismo Prišlinu in od Prišlina Gončinki.

Zvrita je Gončinka. Dobro ve, kje boli sree. Pozvala je k sebi Jelo Živanovo:

— Jela! Sin, ki si ga davno izgubila, se ti povrne. Ali moraš storiti to! Na ono stran Cirkvenjke, na kraju Kaptolske Nave vasi je mali most in raspostje. Pridi tja ponoči in s teboj čista devica Andjelija, ki je že dve leti v tvaži hiši. Vsaka naj deno na zemljo po deset cekinov ter prižge sveče.

Trikrat obidita to sveto mesto in vsaka naj izmoli tri očenaste. Tja bo prišel šlavek in ti privede alina, a vidve samo molita in ne govorita. In ko dobiš sina, pokrižajta se in se vrnite domov.

Jela je hotelo počitj sree. Razveseli se in zopet vzalosti.

— Pri meni ni Andjelije — reče mrko.

— Ti lažek — zakriči Gončinka. — ne delaj tako, da ne vzame zlodej vsega.

— Ali odkod ti to veš in zakaj mora biti Andjelija?

— Odkod vem, — reče vžno starka. — Sam Bog mi je rekel v sanjah, da mora biti čista devica. In uprav to je Andjelija. Ako se vse točno ne izvrši, ne dobiš sina. Še nočoj! Za to ne sme nikdo vedeti, niti Živan.

In Jela je vrjela. Mati je, sree ji plaka za edincem. Treba samo pridobiti Andjelijo. Andjelija ni verovala v vraže, ali vseeno je obljubila Jeli, da ji pomore. Mili Bog, ali naj bo nevhaležna nji, ki jo že več kot dve leti čuva in hrani. In če jo stane glavo, ne mogla bi biti nevhaležna ona. . . Horvatova kri.

In pristala je na Jeline prošnje. Dolgo sta se razgovarjali. In deklško sree je želelo pomagati bedni materi, da reši edinec. Govorili sta odkrito in glasno, zakaj v hiši ni bilo nikogar razun male Ise, ki pa je mimo spavala.

Znočilo se je. Na kaptolski strani v mlinu ob potoku Cirkveniku sedi dvorski župan Grga Prišlin. Dobro volje je nočoj. Pije vino, smehlja se in govori samemu sebi:

— Prokleta Horvatova kri, danes si moja. Škof Pavel! Prišel je dan mačevanja. Za nekaj trenutkov bo Andjelija v mojih rokah in potem bo, kakor je bila Dobra.

In lopov si pogladi zadovoljno brke. Mlinar pripelje svojega učenca, kakih petnajst let ter mu natakne kapo na glavo. To bi naj bil Živanov Benko.

V tem se odpro vrata in pokaže se glava brez ušes. . . Martin Božić.

— Prihajata s svečami! — reče tat in izgine.

— Na noge — zapove Grga: — Primite ono, katero pokažem, razume se malajšo.

In Prišlin se napije iz vrča, nato pa skoči na plan ter potegne seboj mlinarjevega učenca.

K razpotju sta korakali dve ženski v dolgi, črni halji. Prišlin se postavi na stran, ki postavlja sredi razpotja sveče ter jih prižgeta. Nato jameta moliti.

V tem pristopi Prišlin s mlinarskim dečkom. Govoril je bogokletne besede, kakor bi mu bilo žal, da mora pustiti dečka. Jela poleti k dečku in ga objame. V tem se Prišlin obrne in zaživža. Za trenutek zašumi grmovje in oboje ljudi plane na dan. Ostrmi Jela, ostrmi Andjelija.

— To vzemite — vzklikne Prišlin in pokaže na Andjelijo, a ona se junaško nmika. Ženski krik zaori skozi noč.

(Dalje prihodnj.)

Vojni spomini nemškega vojaka.

Prosto prevel Jože Ambrožič.

(Nadaljevanje)

Končno proti četrti uri se je podal ostanek Francozov, ker je par stotnijski pešcev zasedlo mostove. Ko so Francozi na nasprotni strani zapazili nevarnost, so razstrelili mostove s svojimi vajaki vred, ki so se nahajali na mosteh. Nemei in Francozi so zleteli v zrak, kosi železa in teles so plavalji po zraku, sovražnik in prijatelj sta našla grob v reki Masi.

Sedaj smo lahko pregledali porušene močne morije, mrtve in ranjene, čez katere se je vlekel gost dim in plamen. Ali bili smo še tako posuroveni, da nismo čutili usmiljenja; vsi mehki čuti so bili zamorjeni v nas. Prijele se niso nas prošnje, stoki in jok ranjenec. Nekaj katoliških redovnic je ležalo mrtvih pred samostanom, pogledali smo jih in šli dalje.

Edino poslopje, ki je ostalo nepoškodovano v Donheriju, je bila vojašnica tri in dvajsetega francoskega dragonskega polka. Prestojalo nam ni časa, da se oziramo po vasi, kajti že od sedmih je francosko topništvo začelo metati granato za granato v vas.

Zavarovali smo se za nekimi debelimi vrtnim zidom tik reke. Obrežje je bilo tu ravno, na nasprotni strani se je dvigalo. Tam se je francoska pehota začepala in si cer v obliki stopnje v treh vrstah. Topništvo nasprotnika je streljalo predaleč in tako nismo prišli v ogenj. Imeli smo prilžnost opazovati učinek našega topništva, ki je obstreljevalo pehotne postojanke.

Izstrelki so zvižgali čez naše glave, bile so 21 centimeterske granate, ki so padale z gromnim trusem in delale nasprotniku grozne izgube.

Proti toči izstrelkov se nasprotnik ni mogel dolgo vzdrževati. Zato se je umaknil nazaj pustivši vse višine pri reki Masi. Mesto Sedan so izpraznili brez boja in je ostalo popolnoma ohranjeno. Ko je rog zatrobil v Donheriju k apelu, smo pronašli, da je izgubila naša stotinja trideset mož.

Za vojašnico dragoncev, kjer smo se zbrali je naša stotinja, sedaj zdesetkana že na 90 mož, dobila nalogo zgraditi most na točki, nam še nepoznani. Ko so nam od stotnije štev. 2 dodali še 80 mož, smo odšli, razdeljeni v male oddelke, da ne opozorimo na nas sovražnika ob reki navzgor. Po eni uri smo se ustavili v nekem malem gozdu, oddaljeni kakih dvesto metrov od reke in smo lahko do noči počivali.

V mraku so pripeljali na vozovih naravnost čez polje dele mostov. Ko smo dovršili vse priprave, ki so potrebne, predno se začne postavljati most, zapeljali so tiho vozovi k reki, in bili z bliskovo hitrostjo razloženi.

Imeli smo štiri "pontone," to je krog 20 metrov mosta dovršene, ne da bi bil nas opazil nasprotnik. Vse je šlo dobro.

Kar namkrat posveti žarkomet na vozu ob reki navzgor. Sovražnik išče sovražnika. Dasiravno smo se vrgli na trebuh, kjer smo stali, so nas morali zapaziti. Žarkometi so iskali sem in tje, končno so naš kos mostu obdržali v svetlobi. Bili smo odkriti.

Komaj smo se zavedli, že je udarila salva topništva na desno in levo kraj nas v vodo. Ležali smo še vedno po dolgem na zemlji, ko zopet udarijo štirje strelji. Sedaj bliže mostu in eden izstrelke je padel na obrežje.

Takoj je udarila tretja salva in zadel most. Nekaj pionirjev je odletelo v vodo in dva sta obležala mrtva na mostu. Pionirji, ki so padli v vodo, so priplavali neranjeni na obrežje. Samo eden se je utopil, in to je bil tisti, katerega smo vsi zaničevali od časa, ko je vrgel kamen skozi okno v Belgiji in ranil otroka.

Kljub močnemu ognju topništva smo rešili mrtvega in ju prenesli na obrežje. Most je bil močno poškodovan, da ni kazalo drugega, kakor razstreljene dele nadomestiti z novimi. Ko je topniški ogenj malo pojejal, smo začeli zopet delati. Komaj smo začeli, že je udarila salva in most močno poškodovano. Na srečo nismo izgubili človeških življenj. Dobili smo sedaj ukaz, da prenehamo z

delom za pol ure in potem zopet začnemo.

Žarkometi nasprotnika so ngasili in smo lahko zopet dodelali deset pontonov. Zopet so nas obsuli s topniškim ognjem; sovražnik je postal na nas pazljiv. Zdaj je več topniških oddelkov naenkrat streljalo in v teku desetih minut je bil most podrtina; zgubili smo dvanaest mož.

Ukazali so nam oditi, samo osem mož je ostalo, da pokopljejo mrtvice in oskrbi ranjene. Pričeli smo gibati, da pridemo iz tega nevarnega kraja.

Komaj dva kilometra hoda ob reki navzgor smo se ustavili; zborni mostovni vozovi so bili že na mestu.

Tu so nam pojasnili, da moramo most zlagati na suhem. Mostovni čeni, sestojeci iz dveh pontonov, so bili na trdo zvezani skupaj, oskrbljeni s sidro in drugo pripravo in izpušeni v vodo. Določili so nam prostor, kje postavimo most. Z vsemi močmi smo krmarili mostovne člene proti omenjenemu prostoru.

Nasprotnik ni izvohal naše zvijače. V veliki naglici smo splavili vse mostne kose na določeno mesto, kjer smo jih ravno v taki naglici zvezali skupaj. V dvajsetih minutah je bilo delo končano, pehota, ki je čakala na most, je začela korakati čez reko. Da sovražnik ni slišal odmeva njenih korakov, smo pokrili most na debele s slamo.

Obenem so prevažali vojake čez reko tudi na splavih, in še predno so se Francozi prav zavedli, so zasedli naši že nasprotno obrežje in ga branili odločno.

Francosko topništvo in pehota sta odprli na naš hrd ogenj, posebno na most in splave. Pionirje so odpoklicali in jih nadomestili s pehoto. Odšli smo kot veslači na splave. Bil sem krmar na nekem splavu; s štirimi možmi kot veslači in z osemnajstimi pešci smo začeli prvi prevoz med peklskim ognjem topništva. Srečno smo dosegli obrežje, samo eden pionirjev je bil lahko ranjen.

Stopil sem na njegovo mesto, on je pa prevzel krmilo. Na povratku je zadel naš splav par krogel iz pušk, toda škoda ni bilo. Na desno in levo so drčali splavi, nekateri so se potapljali, ki so bili zadeti od granat.

Pionirji, ki so znali plavati, so poskakali enostavno v vodo in plavali proti obrežju, medtem ko so pešci utonili. Ko smo naložili zopet vojake, smo odrinili drugič in veslali z vso močjo. Sedaj smo imeli dva mrtva in enega ranjenega pešca. Še nismo dosegli obrežja, ko so že pešci skočili v vodo in gazili na suho. Obrnili smo splav in se vračali z dvema mrtvecema. Roke so nas začele peči, v kratkem pokrite z vodenimi mehurji, ali veslati smo morali brez oddiha ali počitka.

Kakih dvajset metrov od obrežja je zadel naš splav več puškinih krogel ravno tik vode. Kjer gre izstrelke notri, pusti samo tako majhno odprtino, kakor je debel, na nasprotni strani iztrga ven luknjo v obliki krožnika. Začeli smo se potapljati hitro in nam ni kazalo drugega, kakor skočiti v ledeno vodo in splavati na obrežje.

Komaj smo zapustili splav, se je že potopil, rešeni smo bili za trenutek. Kljub premočeni obleki in brez oddiha smo morali zasedi drug splav, in naše razstrgane roke so prijele zopet za vesla.

Komaj smo priveslali do sredji reke, zadel je v nas drug splav. Zaletel se je v nas tako silo, da se je naš splav v tretjku potopil. Osemnajst pešcev in eden pionir je šlo v dno. Štirje smo se rešili na drugi splav, seveda popolnoma premočeni.

Prišli smo na obrežje, so nam ukazali voziti strelivo čez reko. Petkrat smo se plavali čez reko, dokler se ni naredil dan. Medtem se je razvila na nasprotni strani grozna bitka, v kateri so imeli Nemei prednost, da jih francosko topništvo ni moglo obstreljevati. (Dalje prihodnj.)

KADAR SE ZGODI kaj novega v vaši nasobini, kar vas zanima, sporočite nam, kajti vsakdar bo zanimalo tudi druge.

Štrom Amerike.

STAVBENI PLESKARJI MLADI NAJBRZ ZA STRAJKAJO.

La Fayette, Ind., 12. aprila. — Kakor poroča glavni tajnik strobnih pleskarjev, je že več kot 225 poročil dobil, da razne družnice zahtevajo povikanje pače in krajsi delavni čas, in da so sklenili predložiti te zahteve na spomlad svojim delodajalcem. Ako delodajalec ne bodo takoj pripoznali zahtev, bodo zahtevali.

Okrajna unija št. 111 v La Fayette, Mass., je n.p.sledila tej v Bostonu in je dobila 5 dnevni teden. Pleskarji so povikali za 5 ur na ur, tako da sedaj zaslužijo ravno toliko na ur, kot so prej na 44 ur.

Pogodba pleskarjev v Chicago poteče čele prihodnjega leta. Nekatere podjetnike so že sedaj pogajali pogodbo za prihodnje 2 leta.

WALKER OSTANE.

Chicago, Ill. — John H. Walker, predsednik Ill. Fed. State Fed. of Labor se ostane za prihodnje tri mesece, ker je predsednik, kateri je bil sedaj izvoljen, prošil za trimesečni dopust do 1. julija.

J. F. Morris, novi predsednik moral 1. aprila nastopiti svoj rad. Toda izrazil se je v nekem pismu na eksekutivni odbor, da radi osebnih vzrokov zanesno stopi od svoje službe, posebno ker ve, da je njegovo mesto v najboljših rokah, in da je v korist delavstva, ako še začasni predsednik ostane v uradu. Eksekutivni odbor je radi tega soglasno sklenil, da Walker še ostane v odboru, kateri je ta urad prevzel s tem pogojem, ako so vsi zadovoljni.

Kakor znano, ni Walker pri naših volitvah za noben urad kandidiral, ker je mislil, da bode izvoljen za predsednika United Mine Workers of America. Toda tam je propadel s svojo kandidaturo.

DOBRA NAREDBA.

Washington, D. C., 12. aprila. — Ko so lanske spomlad železniški uslužbeni zahtevali 8 urno delo, je imelo to gibanje velike posledice tudi za druge družbe, kakor se razvidi iz poročila za leto 1916.

Iz tega poročila se razvidi, da je bil lansko leto šurni delavni čas vpeljan v 36 podjetjih, katere ima čez 6000 delavcev vpletenih. V mnogih podjetjih, v katerih pa 8 urni delavnik ni bilo moči vpeljati, so pa tako skrajšali delovni čas. V splošnem se je medla bitdatno zvišala. Za koliko so se živila povišala?

Pomenljivo je to, da v naših podjetjih, kjer so delavci dobro organizirani, ni prišlo do strajka, ako pa, je bil prav kratek.

STRAZA USTRELJENA.

San Francisco, Cal., 13. aprila. — Na prostaka Murphyja, ki je stržil predor Western Pacific železnice v Sierra Nevada, so bili dani trije strelji iz zasede.

NEMŠKI POMOŽNI KRIŽAR V MEHIŠKEM ZALIVU.

Galveston, Tex., 13. aprila. — Neimenovan angleški parnik je sporečil brezizide v Galveston, da je nemški pomožni križar, opremljen kot jadnica, v Mehikem zalivu. Križar je opremljen z motorjem na olje. Vest o pomožnem križarju je došla kmalu po sporečilu, da križari nemška potopilača v vzhodnem zalivu. Križar je priplul v zaliv skozi yukatanško ožino.

PRIHRANKI INOZEMCEV NI BODO ZAPLENJENI.

Chicago, Ill. — Zveza bankirjev v Illinoisu izjavlja, da ne bodo zaplenjene bančne vloge inozemskih državljanov. Izjavi je pridružil vladni telegram, ki ga je podpisal državni tajnik Lansing, v kateri izrečno izjavlja, da se inozemski državljanom ni treba bati, da bodo zaplenjene njih bančne vloge, in da ga je predsednik pooblašil, da izjavi, da je taka bojazan nepotrebnost.

GRADBA LESENIH PARNIKOV.

Washington, D. C., 12. aprila. — Predsednik je naročil generalu Goethals, kateri je zgradil panamski prekop, da naj zgradi 1000 lesenih parnikov, katere se bodo uporabljali za znanjajo trgovino. Zvišanje ladij ima naloge Senačije popolnoma poraziti.